

JOAN MARAGALL,
TAGAMANENT I LA MASIA
DE LA FIGUERA

ALBERT DE SICÍLIA CRUELLS I PADRÓS

Aquest Butlletí que recull el que és interessant per a Tagamanent, crec que li escau parlar una mica de la importància que va tenir la masia de La Figuera a finals del segle passat i principis de l'actual en el desvetllament cultural i artístic de Catalunya. Pocs són els que saben que a La Figuera s'hi varen aplegar les primeres figures de la intel·lectualitat del nostre país: el gran poeta Joan Maragall, els mestres Lluís Millet i Pagès i Amadeu Vives, fundadors en aquells temps de l'Orfeó Català; l'arquitecte i escriptor Josep Pijoan, el pintor Santiago Rusiñol entre altres personalitats, que passaven llargues temporades en el silenci i recolliment que els oferia el paisatge dels voltants de Tagamanent i el seu incomparable Pla de la Calma.

La família Grau, propietària de la masia, poc després d'establir-se aquí procedent de Barcelona, va organitzar en ple Montseny el que avui en podríem dir un refugi-hostal de muntanya. I l'ànima de tot això era l'àvia, una dona diligent i simpàtica, senzilla però a la vegada dotada d'un instintiu tracte social. El viatge es feia des de Barcelona fins a l'estació del ferrocarril d'Aiguafreda i d'aquí a la Figuera a cavall de mules degudament equipades, muntanya amunt pels costeruts camins que portaven fins a la casa de pagès.

Per a tots els il·lustres visitants, La Figuera els hi proporcionava l'acollidora estança, la tranquil·litat dels seus boscos i els seus prats, en ple contacte amb la natura que tant necessiten les persones de ciutat, ja en aquells temps i molt més encara en els nostres dies. I a través de les seves estades a La Figuera, Joan Maragall va conèixer tota la bellesa profunda del Montseny, com ens ho demostren, més que les nostres paraules, aquests versos tan inspirats i descriptius:

DEL MONTSENY

*Aquell encantament de cap al tard
(allà en els plans més alts,
al peu dels cims augustes
del colò esmortuït de l'hora baixa)
me reprèn i em redona
la tristesa feconda.
Ai! Altes soletats, que en son, de dolces
amb els herbatges verds
on canta l'esquellot de la ramada,
i el bosc silenciós
i la masia lassa!...
Després ja hi anirem, a la masia;
mes ara els cims davant descolorint-se,
i al costat l'amic febrós
que en la gran quietud de l'hora baixa
me parla amb la veu velada
per una febre divina.
Passa una àliga al cel
que sembla que amb son vol l'espai s'eixampla,
i tot resta més buit i més quiet
quan s'ha perdut enllà. La fosca avança.
A davant i al peu dels cims
hi ha una casa abandonada
entre la fosca per la porta oberta
i sols troba el silenci
arrupit pels racons de les estades,
i al bell mig del corral,
o al peu de les escales,
fins en la llar del foc,
Déu meu! allí el silenci.
En la llar, on he vist tantes vegades
enfeïnada ajupir-se
amb gran humilitat, mes no sens gràcia,
la bona dona, que el marit la mira
fent saltà en els genolls el nen d'ulls grossos,
encantats en el foc que els il·lumina,
mentres el calderó ronca en les flames!
En la llar la tenebra i el silenci!*

*El poeta
Joan Maragall.*

*Masia de
la Figuera de la
Mora o de
Tagamanent.*

*Déu meu! Anem, anem a la masia:
 encara hi serem a temps
 pel retorn de les ramades
 que belen amb cent bels:
 les esqueses ondulen, i per sobre
 regna el vailet que ens dirà el nom de totes,
 adornant cada nom amb forta rialla.
 Aquella veu grave i sonora
 del nin de les muntanyes!
 Anem a la masia:
 encara serem a temps que la donzella
 canti a la porta al darrer raig del dia
 que fa vermell son llavi...*

Maragall va ser aquí entre els anys 1902 al 1905. A través de l'epistolari de les seves Obres Completes hi trobem una carta dirigida al seu amic Antoni Roure, datada el 5 de juny del 1903 i que, entre altres coses, li diu: «Jo vinc de passar quatre dies al Montseny (hi ha una nota al peu que indica; a La Figuera, masia del Pla de la Calma, on passà uns dies amb Pijoan) en la grandiosa visió i immensa quietud, sols trencada pel continuat diàleg sobretot lo del món amb el febrós amic, i ara torno estar pres per les coses d'aquí, sol·licitacions de col·laboració escrita, himnes a banderes (que ja es veu que totes han de ser cantades per en Millet i jo) al·locucions per demanar diners per obres patriòtiques, etc. etc.»

En aquests dies, Maragall està escrivint el seu gran poema sobre «El Comte Arnau».

L'obra d'en Maragall inspirada en les nostres muntanyes la trobem també en aquests versos, segurament dirigits al seu gran amic Pijoan i escrits en l'ambient recollit i serè de La Figuera:

A UN AMIC

*A l'ombra fresca d'eixa vella alzina,
 seguts en terra damunt l'herba espessa,
 aquí voldria jo a prop meu trobar-te,
 amic de l'ànima.*

*Aquí, oblidant les mundanals misèries
 que el cor rovellen i abans d'hora tornen
 blanca la testa, del present alegre
 sols parlariem:*

*de si aquells núvols que en la serra s'alcen,
i apilotats per lo cel blau travessen,
duen la pluja de la terra amiga
o calô i fora;*

*de les cepades de raïms negrosos
que amb joia mira el bon pagès, i compta
els jorns que manquen fins que al trepitjar-los
sos peus emporprin:*

*del ca fidel allà ajagut prop nostre,
del vent que inquieta rondinaires canyes...
Després del viarany venir veuríem
gentil donzella*

*ple l'ample càntir d'aigua regalada,
i al demanar-li que ens en deixés beure,
ella, enrogides les molsudes galtes:
—Beveu —diria.*

No us estranyi que en Maragall ens parli de «cepades i raïms» ja que, a principi de segle, La Figuera tenia encara les seves vinyes ben a prop de la masia.

Observeu com el nostre gran poeta en les dues composicions anteriors ens parla de la «gentil donzella».

Ben segur que es refereix a la Lola, una joveneta de quinze o setze anys, bonica, ingènua, com una tendra i delicada flor de la muntanya.

La gran sensibilitat de Maragall, sempre tan humana i comprensiva en aquests versos senzills i intimistes:

PER LA LOLA DE «LA FIGUERA»

*Aquelles flors que em vas dar
tot el camí van fer olor.
I aixís que vaig arribar
en aigua les vaig posar
per donà'ls-hi més frescor.*

*I encara dies i dies
m'han fet recordar de tu,
de quan a l'hort les collies,
de quan en pom les guarnies
i de quan me les vas dur.*

*Ara les flors ja han passat
mes el record ha restat,
entorn meu com una flaire.
I tu del goig que m'has dat,
te n'has enrecordat gaire?*

Quanta tendresa hi trobem en aquest poema, escrit sense pretensions literàries i amb la finalitat d'expressar solament l'agraïment per la rebuda d'un modest ram de flors boscanes. I el nostre gran poeta —sense pretendre-ho— va immortalitzar la Lola de la Figuera, que sempre serà recordada a través dels temps.

Podríem dir moltes altres coses de Maragall i els il·lustres estadants de la masia de Tagamanent, però faria massa llarg el nostre reportatge.

L'acabem aquí, com una recordança i per constatar que Tagamanent, els seus indrets i racons i els seus plans i muntanyes, varen ser estimats i valorats per uns grans homes que varen forjar la personalitat espiritual del nostre país.